

talte. Jeg er ikke ganske vis paa, at den samme Begjæftning, om jeg saa maa sige, eller den samme Interesse, nu er til Stede i Befolkningen for et Lovforslag som dette, som der var til Stede her i Fjor. Tiden er jo i den Henseende noget forandret. Der er foregaaet Forhandlinger i et Par Aamtsraad om denne Sag, hvilke jeg meget nøje har fulgt, og som synes mig at vise, at der er i Færd med at komme Fordringer op om, at man i Stedet for at have Privatbaneanlæg helst skulde se, at det hele blev til Statsbaneanlæg. Det kan jo da heller ikke nægtes, at de private Anlæg, selv efter det Tilskud, der foreslaas givet efter denne Lov, nemlig Halvdelen af Anlægsomkostningerne, hvad der er ganske betydeligt, dog alligevel ville komme til at thyge haardt paa de paagældende Egne og navnlig gaa stærkt ud over Aamtsrepartitionsskondene. Vi vide jo alle, at i de allerfleste Amter hvile Aamtsrepartitionsskondens Udgifter, saa at sige, udelukkende, ja udelukkende paa Hartkornet. Jeg tror, der er 5 Amter, hvor man har benyttet sig af en Paragraf i Kommunalloven til at lægge $\frac{1}{3}$ over paa Kommunerne; men ogsaa disse ere meget haardt bebyrdede, saa selv om man vilde følge Anvisningen og lægge $\frac{1}{3}$ over paa Kommunerne, vilde det ikke hjælpe synderligt; det er jo til Dels efter de samme Normer ogsaa for Kommunerne Bestemmende, at Pengene udredes. Jeg har derfor lagt Mærke til, at i Aamtsraad, hvor man har forhandlet denne Sag, er den Fordring, den Tante ved at bane sig Fremgang, at det helst skal være Statsbaneanlæg, hvortil der skal gives Tilskud fra de paagældende Egne, at Anlægene altsaa, i Stedet for at være private Anlæg med Statstilskud, hellere bør være Statsbaneanlæg med privat Tilskud; man paaberaber sig navnlig, og det forekommer mig med nogen Ret, at det vil blive for haard en Byrde, dels for Kommunerne og dels for Hartkornet. Hvorvidt den Tankegang ogsaa har båret sig Vej her til Rigsdagen i noget større Maal eller ikke, har jeg ingen Mening om og skal selvfølgelig ikke udtale mig derom. Men naar man ser paa, at der nu er bygget 229 Mil Statsbaner, og at deres Anlæg har kostet 174,184,107 Kr. plus en Tilgift af 7,496,060 Kr., som de sjællandske Baner have kostet mere end Anlægssummen, nægter jeg ikke, at da de paagældende Egne, som her nu skulle have Privatbaner, have været med til at udrede disse store Summer og ventet saa længe, som de nu have, er det ikke underligt, om den Tante kommer op baade i Aamtsraad og Kommuner, om det nu ogsaa er rigtigt, at de skulle bebyrdes

endnu haardere, fordi de have maattet vente længere end de andre Egne i Landet. Man kan heller ikke der ret gøre sig fortrolig med, at deres Baner nu pludselig skulde være blevne Lokalbæner, hvorimod de andre skulde have Privilegium paa at være Statsbaner. Vi hørte ogsaa i Gaar, hvor flydende Begreberne Privatbane og Statsbane ere. Den ærede 1ste Landsstingsmand for 8de Kredts (Breinholt) var jo i Grunden ikke i Tvivl om, at en af de Baner, vi behandlede i Gaar, er et privat Baneanlæg. Det er ligeledes en bekendt Sag, at flere Baner, som vare opførte paa Loven af 23de Maj 1873 om private Baneanlæg, aldrig ere komne til Udførelse som saadanne, men at Anlægene siden ere udførte som Statsbaneanlæg. Grænsen mellem, hvad der er private Baner og Statsbaner, er saaledes flydende, og det kan paa en Tid, da Agrarbevægelsen er stærk i Landet, og vistnok med fuld Føje, ikke undre, at ogsaa den Tante kommer op, om det ogsaa er rigtigt saaledes at bebyrde Hartkornet og Kommunerne fortrinnsvis i enkelte Egne. Hvorvidt denne Stemning er bleven saa stærk, at den vil forde, at der skal fortsættes med Statsbanedrift efter en meget større Maalestok end hidtil og med Tilskud af private, og at man vil foretrække dette for private Anlæg med Statstilskud, derom skal jeg ikke udtale mig. Jeg skal gentage, at jeg betragter dette Forslag som et stort Fremskridt fremfor den bestaaende Tilstand paa dette Omraade, der jo har hersket i mange Aar. Jeg vil ikke dermed sige, at vi ikke have haft bedre Billaar for Bygningen af private Baner. Loven af 1873 gav ganske vist bedre Billaar, idet der efter den i Virkeligheden blev givet Tilskud af over 100,000 Kr. pr. Mil, det vil sige, der blev givet 80,000 Kr. Tilskud pr. Mil plus de halve Ektpropriationsomkostninger og den anden Halvdel blev fordelt paa store Distrikter; efter den Lov var Forholdet desuden det, at Statskassens Tilskud ikke skulde forrentes, før Banens egne Aktionærer havde faaet 5 pCt. Jeg har aldrig hørt, at Statskassen har faaet Rente af sine Tilskud efter Loven af 1873. Denne Ordning var naturligvis meget bedre, det er ganske sikkert, men i Sammenligning med, hvad der foregik i Fjorserne og overhovedet hvad der senere er sket, er det Lovforslag, der her foreligger, et stort Fremskridt.

Der er imidlertid nogle Punkter deri, hvori jeg nok kunde ønske Ændringer. Man maa jo haabe, at denne Sag virkelig bliver ført til et Resultat paa den ene eller den anden Maade, og det Grundlag, her er